

T.C.
AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI
Strateji Geliştirme Başkanlığı

Sayı : 72079556-610- 397/8289127
Konu : Soru Önergesi (7/1535)

15.08.2023

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İlgi : 15.07.2023 tarihli ve 1248701 sayılı yazınız.

İlgi yazı ekinde alınan İstanbul Milletvekili Sayın Hasan KARAL tarafından Bakanlığımıza yöneltilen 7/1535 Esas Numaralı yazılı soru önergesine, Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 99 uncu maddesi uyarınca hazırlanan cevabi yazımız ekte sunulmuştur.

Bilgilerinize arz ederim.

Mahinur ÖZDEMİR GÖKTAŞ
Bakan

Ek: Cevap Metni (4 sayfa)

**İstanbul Milletvekili Sayın Hasan KARAL'a Ait 7/1535 Esas Numaralı Yazılı Soru
Önergesine İlişkin Cevap Metni**

07/07/2005 tarihinde yürürlüğe giren 5378 sayılı Engelliler Hakkında Kanunda 2012 yılında yapılan düzenlemeyle Kanunun geçici 3 üncü maddesine eklenen fıkralar ile erişilebilirliğin izlenmesi ve denetlenmesi, illerde kurulacak komisyonlara verilmiş ve Kanunun geçici 2 nci ve 3 üncü maddelerine istinaden 20/07/2013 tarihinde yürürlüğe giren Erişilebilirlik İzleme ve Denetleme Yönetmeliği gereği illerde valilikler bünyesinde komisyonlar oluşturulmuştur. Komisyonlar denetimlerini 2020/3 sayılı Erişilebilirlik İzleme ve Denetleme Formlarına göre yürütmektedir. Formlarda, ilgili mevcut mekan ve hizmetlerde sağlanması gereken tüm teknik koşullar belirlenmiştir. Denetimler sonucu erişilebilirlik standartlarını uygun olduğu belirlenen binalar, açık alan kullanımları ve toplu taşıma araçları için valilikler tarafından Erişilebilirlik Belgesi düzenlenmektedir.

Erişilebilirlik İzleme ve Denetleme Yönetmeliğinin 13 üncü maddesi kapsamında Bakanlığımız tarafından her yıl, yıllık plan yayımlanmaktadır. Bu plan ile komisyonların denetim önceliklerinin belirlendiği bina, açık alan ve toplu taşıma araçları listesi oluşturulmaktadır. Komisyonlar yıllık denetleyecekleri bina, açık alan ve toplu taşıma araçlarını bu plan kapsamında hazırladıkları Programa göre belirlemektedir.

Bakanlığımız erişilebilirlik ile ilgili ulusal politikaların belirlenmesi, mevzuatın hazırlanması ve bu politikaların hayata geçirilmesi için kurum ve kuruluşlar arasında koordinasyon ve işbirliğinin sağlanması ile yükümlü bir kurumdur. Erişilebilirliğin uygulanması tüm kurum ve kuruluşların görev ve sorumluluğundadır. Erişilebilirliğin sağlanması, mevzuat kapsamında doğabilecek sorunların belirlenmesi ve kurumlara ait yapılarda erişilebilirliğin sağlanması amacıyla Bakanlıkların Genel Müdürlük, Büyükşehir Belediyeleri, Belediyeler, Üniversiteler, Sivil Toplum Kuruluşları gibi birçok kurum temsilcileri ile toplantılar yapılmaktadır.

07/07/2005 tarihinde yürürlüğe giren 5378 sayılı Engelliler Hakkında Kanunun 7 nci maddesinde "*Yapılı çevrede engellilerin erişilebilirliğinin sağlanması için planlama, tasarım, inşaat, imalat, ruhsatlandırma ve denetleme süreçlerinde erişilebilirlik standartlarına uygunluk yapılı çevre, imar ve iskân ile ilgili her türlü iş ve işlem ile yasal düzenlemelerin sağlanır.*" ibaresi ile Kanunun geçici 2 nci maddesinde kamu kurum ve kuruluşlarına ait mevcut resmi yapılar, mevcut tüm yol, kaldırım, yaya geçidi, açık ve yeşil alanlar, spor alanları ve umuma açık hizmet veren her türlü yapıların engellilerin erişebilirliğine uygun duruma getirilmesi hüküm altına alınmıştır. Bahsi geçen Kanunun geçici 2 nci ve 3 üncü maddelerine istinaden 20/07/2013 tarihinde yürürlüğe giren Erişilebilirlik İzleme ve Denetleme Yönetmeliği gereği illerde valilikler bünyesinde komisyonlar oluşturulmuş olup, yükümlülükleri yerine getirmeyen belediyeler ve diğer kurum ve kuruluşlar için, komisyonlar tarafından yapılan denetimler sonucunda erişilebilir olmayan her bir tespit için idari para cezası uygulanabilmektedir. Komisyonlar denetimlerini 2020/3 sayılı Erişilebilirlik İzleme ve Denetleme Formlarına göre yürütmektedir.

Yukarıda açıklandığı üzere 5378 sayılı Engelliler Hakkında Kanunun geçici 2 nci ve geçici 3 üncü maddeleri ile kamu kullanımına açık binalar, mevcut tüm yol, kaldırım, yaya geçidi, açık ve yeşil alanlar, spor alanları ve benzeri sosyal ve kültürel alt yapı alanları ile gerçek ve tüzel kişiler tarafından yapılmış ve umuma açık hizmet veren her türlü yapılar ile şehir içi ve şehirlerarası toplu taşıma araç ve hizmetlerinin erişilebilirliğine ilişkin düzenlemeler yapılmıştır.

Ülkemizde yapılı çevrenin planlanması, ruhsatlandırılması ve inşası ile ilgili temel yasal düzenleme olan 3194 sayılı İmar Kanununun uygulama yönetmeliği “Planlı Alanlar İmar Yönetmeliği” 01/07/2017 tarihinde Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı tarafından teknik alt yapısı oluşturulmasını müteakip Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı tarafından Resmi Gazetede yayımlanmıştır. Bu Yönetmelikte yer alan erişilebilirlikle ilgili hükümler gereği, yeni tasarlanan tüm binalarda standarda uygunluk sağlanmak zorundadır.

2019 yılında yeni inşa edilecek binaların erişilebilir olarak tasarlanması ve inşa edilmesi için Bakanlığımızca teknik alt yapısı oluşturularak Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığına sunulan revizyon talebi Yapı Denetimi Uygulama Yönetmeliğine eklenmiştir.

Erişilebilirlik konusuna dikkat çekilmesi, farkındalığın artırılması ve vatandaşlar tarafından oluşturulan toplumsal ve kültürel engellerin önlenerek engellilerin erişilebilirliğinin sağlanması amacıyla 2015 ve 2017 yıllarında 601.000 adet basımı yapılan broşür Bakanlığımızca geliştirilerek 2022 yılında Milli Eğitim Bakanlığı tarafından 1.000.000 adet basılarak sürücü ve sürücü adaylarına dağıtımı yapılmıştır.

Bakanlığımızca tüm Bakanlıklara ve ilgili kurumlara her yıl bütçe hazırlık döneminde “Erişilebilirlik Ödeneğine Yer Verilmesi”yle ilgili hatırlatma yazısı gönderilmektedir. Talebimiz üzerine Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından erişilebilirlik ile ilgili harcamalarının izlenebilmesi için Program Bütçede “Engellilerin Ekonomik ve Sosyal Hayata Katılımı” alt programının “Engellilerin Erişilebilirliğinin Sağlanması” faaliyeti açılmıştır.

Bakanlığımız tarafından Erişilebilirlik Destek Projeleri (UDEP/ERDEP) ile örnek uygulamalar yapılarak, erişilebilirliğin yaygınlaştırılması ve bu konuda farkındalık sağlanması amaçlanmıştır.

Erişilebilirlik alanında uygulamalara hız verilmesi, bu alanda fiziksel, dijital ve zihinsel dönüşümün sağlanması ve erişilebilirlik kültürünün oluşturulması için Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip ERDOĞAN tarafından “2020 Erişilebilirlik Yılı” ilan edilmiştir. 2020/1 sayılı 2020 Erişilebilirlik Yılı Duyurusu Genelgesi 28/01/2020 tarihinde yayımlanmıştır.

Binaların, erişilebilir hale getirilebilmesi için yapılması gerekenlerin rapor olarak temin edilmesini sağlayacak ve erişilebilirlik belgesi alınmasını teşvik edecek bir formül olan Erişilebilirlik Değerlendirme Modülü (ERDEM) kullanıma açılmıştır.

Mimar ve mühendislerin tasarımın ilk aşamasından son aşamasına kadar başvurabileceği, açıklayıcı metinlerin yanı sıra mimari çizimlerin üç boyutlu görseller ile desteklendiği, aynı zamanda akademisyenler için kaynak niteliğindeki Erişilebilirlik Kılavuzu yayınlanmıştır.

Ulusal standartları baz alan ve mevzuattaki son düzenlemeleri de içeren Erişilebilirlik Kılavuzu kapsamında kurgulanan, adım adım yapılması gerekenleri görsel olarak açıklayan ve erişilebilir mekânların simülasyonu niteliğinde bir “Erişilebilirlik Animasyonu” hazırlanmıştır.

Erişilebilirlik ile ilgili bilgi ve bilinç düzeyinin artırılması amacıyla 2011 yılından bu yana 26.000’e yakın yönetici ve teknik personele eğitim verilmiştir.

2020 Erişilebilirlik Yılı kapsamında erişilebilirlik konusunda çalışmalar yapan kamu veya özel kurum ve kuruluşlar ile gerçek kişilerin; engelli bireylerin sosyal ve ekonomik hayata katılımına ve kamu hizmetlerinden yararlanmalarına katkı sağlayan proje, uygulama ve hizmetlerini kamuoyuna duyurmak; erişilebilirlik alanında çalışmaların artırılmasını teşvik etmek amacıyla 9 kategoride “Erişilebilirlik Ödülleri” duyurusu açılmıştır. 1.075 başvuru alınmış ve ödül almaya hak kazananlara ödülleri 22/03/2021 tarihinde verilmiştir.

Kentlerimizi yapılandıran Belediyelerin erişilebilirlik standartlarını eksiksiz olarak uygulamalarına destek olmak ve sahada yaşanan sorunlara çözüm bulunması hedefiyle “Erişilebilirlik Atölyeleri”; “Kaldırımlar”, “Yaya Geçitleri”, “Duraklar” ve “Kent Parkları” başlıklarında toplam 60 adet atölye yapılmıştır.

İnternet sayfalarının erişilebilir olarak tasarlanması ve mevcut kamu kurumu internet sayfalarının erişilebilir hale getirilmesi ve konu ile ilgili farkındalık oluşturulması amacıyla “Erişilebilirlik Atölyeleri: Web Erişilebilirlik Eğitimleri” düzenlenmiştir.

Düşme ve diğer kazaların yol açtığı yaralanma ve ölüm risklerinin en aza indirilmesi ve yaşlıların yaşam kalitesinin yükseltilmesi, aktif ve bağımsız bir şekilde hayatlarını sürdürebilmeleri, düşme ve kazaların nedenlerinin tespiti ve alınması gereken önlemlerin belirlenmesi amacıyla Bakanlığımızca çevrimiçi (webinar) olarak 14.12.2022 tarihinde “Yaşlıların Karşılaşabileceği Düşme ve Kazaların Nedenleri ve Önlenmesi Sempozyumu” düzenlenmiştir. Gerçekleştirilen sempozyuma yaşlılık ve engellilik alanında çalışma yapan sivil toplum kuruluşları, akademisyenler, kamu kurumları ve belediyeler katılım sağlamıştır.

2014 Yılı Ulaşılabilirlik Destek Projesi (UDEP 2014) kapsamında Milli Eğitim il müdürlüklerine aktarılmak üzere valiliklere proje desteği verilmiştir. Bu kapsamda 79 ilde 81 okul desteklenmiştir. Proje ile okullarla ilgili projelendirme, inşaat ve denetim süreçlerinde görev yapan teknik personelin erişilebilirlik standartları hakkında bilgi ve bilinç düzeyinin artırılması amaçlanmıştır. UDEP 2014 kapsamında desteklenen pilot okullarda öncelikle okulun bahçe girişinin, bahçe yolunun, bina girişinin erişilebilir hale getirilmesi, zemin katta bulunan bir dersliğe erişimin sağlanması, bu dersliğin ve bu derslikten erişilebilecek en az bir tuvaletin erişilebilir hale getirilmesi ayrıca katlar arası erişimi sağlayacak erişilebilir bir asansörün yapılması sağlanarak ayrılan ödeneğin en verimli şekilde kullanılması hedeflenmiştir. Erişilebilirlik tadilatı tamamlanan ve ödenek artan illerde, kalan ödenek başka bir okulun erişilebilir hale getirilmesi için kullanılmaktadır. Diğer yandan 2012 Yılı UDEP kapsamında Burdur’da ve Çankırı’da birer, Mardin’de 3, Van’da 11 okulda erişilebilirlik düzenlemeleri yapılmıştır.

Bakanlığımızın talebi üzerine 20-24 Kasım 2017 tarihinde Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) İnşaat Emlak Dairesi Başkanlığı tarafından düzenlenen eğitim programı kapsamında Milli Eğitim il müdürlüklerinde görev yapan teknik personel ve yöneticilere, yeni projelendirilen, inşa edilen veya tadilat yapılması planlanan eğitim yapılarında erişilebilirliğin sağlanması için yapılı çevrede ve eğitim yapılarında erişilebilirlik konusunda teknik bilgiler verilmiştir. Diğer yandan MEB tarafından yürütülen Eğitim Yapıları Asgari Tasarım Standartları Kılavuzunun revizyonu kapsamında Bakanlığımızca kılavuzun erişilebilirlik standartlarına uygun hale getirilmesine yönelik çalışma yapılarak MEB’e iletilmiştir.

Ayrıca farklı kentsel kullanımları içeren pilot alanlar için bilimsel ölçütlere ve TSE standartlarına uygun olarak hazırlanan projelerin valilikler aracılığı ile desteklenmesi ve Bakanlığımızın teknik bilgi desteği ile illerde yapılması amaçlanan çalışmalarla erişilebilirliğin kent ve ülke geneline yaygınlaştırılması hedeflenen Ulaşılabilirlik/Erişilebilirlik Destek Projeleri (UDEP/ERDEP) çalışmalarına devam edilmektedir.

2012-2016 yılları arasında bütçeleri gönderilen “Erişilebilirlik Destek Projeleri” ile okul, hükümet konağı, hastane, kaldırım, durak, kavşak, park ve oyun alanlarında pilot uygulamalar yapılmıştır. Gerçekleştirilen uygulamalarla valilikler, il müdürlükleri ve belediyeler düzeyinde

erişilebilirlik düzenlemelerinin nasıl yapılması gerektiği farkındalığı, bütçe ve teknik bilgi desteği sağlanmaktadır.

Ayrıca 5378 sayılı Engelliler Hakkında Kanunun geçici 3 üncü maddesi gereğince 13/01/2017 tarihinde “Şehirler Arası Yolcu Taşıma Hizmeti İle Servis ve Turizm Taşımacılığı Hizmetinin Erişilebilir Hâle Getirilmesine Dair Yönetmelik” yayınlanmıştır.

Erişilebilirliğin izlenmesi ve denetlenmesi kapsamında komisyonlar tarafından mevzuatta yer alan toplu taşıma araçlarının denetlemeleri yapılmaktadır. Bakanlığımız tarafından duraklarda erişilebilirliğin sağlanmasına için belediyelerle “Duraklar” atölyesi gerçekleştirilmiştir.

Erişilebilirlik İzleme ve Denetleme (EİD) komisyonlarında 5378 sayılı Kanunun geçici 3 üncü maddesi ve Erişilebilirlik İzleme ve Denetleme Yönetmeliği hükümlerine istinaden engelliler ile ilgili konfederasyonların temsilcileri görev yapmaktadır. Erişilebilirlik İzleme ve Denetleme Yönetmeliği ve Formlarının hazırlanması çalışmalarına konfederasyon, federasyon ve dernek temsilcileri katılım sağlamış; Yönetmelik ve Form revizyon taslakları engelliler ile ilgili STK’ların görüşlerine sunularak son hali verilmiştir. Bakanlığımızca yapılan çalışmalar katılımcı bir yaklaşımla yürütülmekte olup engelli ve yaşlı bireyler ile aileleri, sivil toplum kuruluşları, yerel yönetimler ve üniversiteler dahil olmak üzere tüm ilgili paydaşlar ile çalıştay, odak grup çalışmaları, vb. yapılmakta olup iş birliği güçlendirilerek devam ettirilmektedir.